

הספד להרה"ג שמעון רס זצ"ל

(באולם למפרט, בבנין ירי"א)

גמ' שבת דף ק"ה ע"א: אמר רב יהודה אמר רב: כל המתעצל בהספדו של חכם - ראוי לקוברו בחייו, שנאמר (יהושע כד) "ויקברו אותו בגבול נחלתו בתמנת סרח אשר בהר אפרים מצפון להר געש", מלמד שרגש עליהן הר להורגן.

והנה מאמר זה קשה מכמה צדדים: א', האם אין העונש כבד מדי לעבירה זו של עצלות? ב', הייתכן שעם ישראל יתעצלו בהספדו של יהושע, אחרי כל מה שעשה בשבילם מעודו נער? ג', האמנם התעצלו בהספדו כסתם עצל אותו גינה הכתוב בספר משלי כמה פעמים?

והתשובה לשאלותינו באה מהראי"ה קוק זצ"ל, שכתב שההתעצלות כאן פירושה שאינו ממלא חובתו כלפי הנפטר בכל המילוי של הכבוד הדרוש בזה שההערכה שלו מתייחסת רק לדברים גלויים מחיי הנפטר ומתעלמת מן הנסתר שבו, מן החיים העשירים הפנימיים שהיו נעלמים מעיני הציבור--כי גם זהו עניין של התעצלות. כי באמת אפילו ההישגים החיצוניים הגלויים יונקים מחייו הפנימיים הנסתרים, ועל כן ההתעצלות היא סיבה לסילוף האמת. והעונש לזה הוא מידה כנגד מידה, שגם החיים הגלויים של המספיד המתעצל טעונים גניזה...

וזה קרה ליהושע: הכל הרגישו בו את הכיבוש המעשי שהביא את ישראל לארץ ירושתו, ולניצחונותיו הצבאיים.. אבל מתוך הפרסום הגדול של מפעלי יהושע הגלויים התעצלו לחדור בערכו הגדול הרוחני, הוא הנביא הגדול, השקדן הנפלא אשר לא ימוש ספר התורה ממנו, ואשר מנערותו לא ימוש מתוך אוהלו של משה, וכו'.

ולפיכך כשאנו באים להספיד את חברנו ורבנו הדגול ה"ר שמעון רס זצ"ל, כל כך קרוב לפטירתו--רק כמה שעות!--עלינו לדעת שעוד לא הספקנו להסתכל על חייו מפרספקטיבה הדרושה, מנקודת מבט החובקת זרועות עולם-חייו, ואין לאל ידינו להבין לתוך-תוכו של חייו הפנימיים הרוחניים כדבעי--ואתו הסליחה, כי לא מהתעצלות אנו נמנעים מההספד והכבוד המגיעים לו.

מה היו תכונותיו של האיש? היה ת"ח חריף, מחדש בהלכה חידושים יסודיים--וחבל שרוב-רובם לא זכו להיכתב, ואם נכתבו לא נתפרסמו--ושימש כר"מ בישיבתנו קרוב לארבעים שנה. בראשית דרכו, היה מפורסם כה"ויסקובר עילוי", ולמד בישיבת סלוניס יחד עם מורנו המנוח הרב ד"ר שמואל בלקין זצ"ל. נתברך בכוח יצירה לא רק בהלכה, אלא גם באגדה ובדרוש. היה נואם בחסד עליון, גם בעברית גם באידיש. היה חבר טוב לעמיתיו, ער, אקטיביסט, ונעים ההליכות. היה מאחורני הרבנים הגדולים שהצטרפו ל"מזרחי" ותמך בתנועה לאורך עשרות שנות חייו.

במדרשים המאוחרים (עי' "אוצר המדרשים") מובאה אגדה: 'נפלאה על גדול אחד בימה"ב אשר כינו אותו "רבי שמעון הגדול". ומה טוב ומה נעים לכנות גם את הנפטר הדגול רבי שמעון רס כרבי שמעון הגדול--והלא "רס" ו"גדול" קרובים זה לזה כל כך...

נוסף לפרטים שהזכרנו, במה היה כוחו של ר' שמעון הגדול יפה?

בגמ' ברכות דף נה ע"א, אמר רב יהודה אמר רב: יודע היה בצלאל לצרף אותיות שנבראו בהן שמים וארץ. ור"ש שלנו גם היה יודע לעשות כן. התברך בכוח לצרף דברים ויסודות שלתכופות נראים כרחוקים זה מזה. וכך היה מצרף אותיות כגון: ישיבת מיר וישיבת רבנו יצחק אלחנן, שנכאי וניו יורק, הלכה ואגדה, אגודת הרבנים ומזרחי, וכו' וכו'.

היה היה האיש גיבור בצרף, והתנזר מפירוד. תמיד נרתע ממחלוקת, ואפילו כשבועלי המחלוקת טענו שכוונתם כולה לש"ש--סרב לקחת חבל באש המחלוקת. עליו יש לחזור מ"ש המדרש, בראשית רבה (וילנא, פר' מד), "רב אמר לא נתנו המצות אלא לצרף בהן את הבריות, וכי מה איכפת ליה להקב"ה למי ששוחט מן הצוואר, או מי ששוחט מן העורף, הוי לא נתנו המצות אלא לצרף בהם את הבריות". והנה דרך כלל מבטאים את המלה "לצרף" בחולם, לצרוף, בנין קל, שמשמעה לטהר, לעשות זך. אבל אותן האותיות יכולים לקרוא גם כבנין פיעל: צד"י פתוחה ורי"ש צרויה, כלומר: לעשות הצטרפות, למזג, לקרב את הבריות זה לזה.

וכך היה עושה רבי שמעון הגדול שלנו--ע"י המצוות, לימודן ועשייתן, זכה לצרף את הבריות, לקרבם זה לזה ולקשרם בעבותות האהבה והאחוה.

אלה הם מקצת מן המקצת מן החיים החיצוניים שלו, ומעט מן המעט של חייו הפנימיים שלו.

חבל על דאבדין ולא משתכחין.